

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia/155630,Archiwum-Pelne-Pamieci-Pamiatki-Franciszka-Raese-z-internowania-w-czasie-stanu-w.html
27.04.2024, 08:30

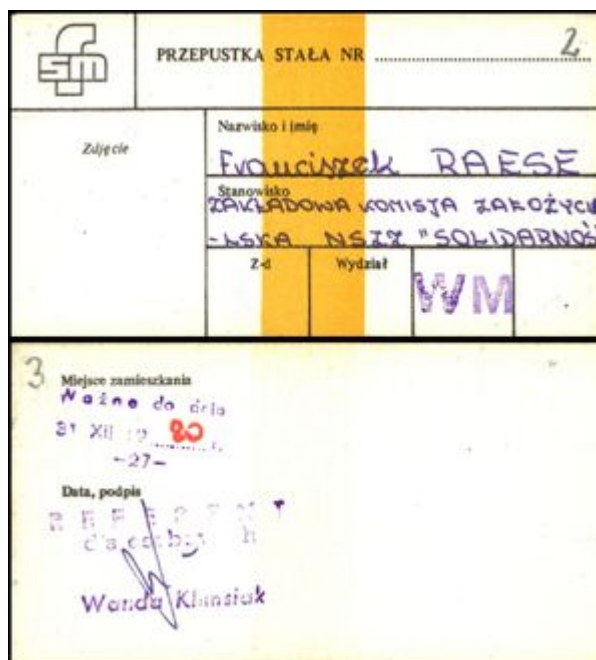
Archiwum Pełne Pamięci. Pamiątki Franciszka Raese z internowania w czasie stanu wojennego

Wśród materiałów zgromadzonych w ramach projektu Archiwum Pełne Pamięci znajdują się m.in. pamiątki z okresu stanu wojennego. Jedne z najciekawszych przekazał Archiwum IPN w Krakowie w 2019 r. Franciszek Raese, działacz śląsko-dąbrowskiej „Solidarności”, który w 1982 r. został internowany w Zabrze-Zaborzu.

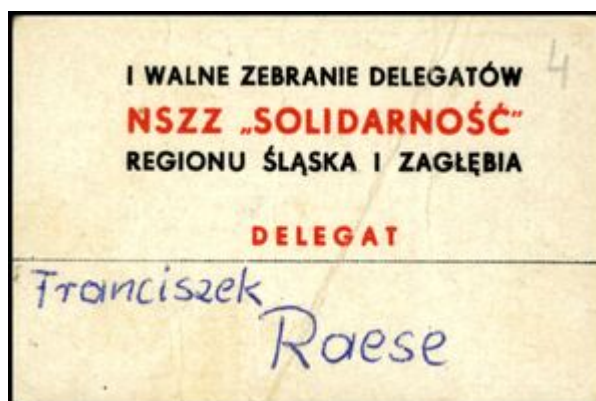
Franciszek Raese (ur. 1952 r.) działał w Komitecie Założycielskim NSZZ „Solidarność” Fabryki Samochodów Małolitrażowych w Tychach. Po wyodrębnieniu się w tym mieście nowego centrum związkowego wybrany został członkiem prezydium Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” w Tychach. Kazimiera Głogowska-Gosz, która była aktywnie zaangażowana w powstanie tyskiego MKZ-tu, wspominała po latach, że: „MKZ w Tychach skupiało ludzi bardzo czynnych, ofiarnych, dynamicznie działających”.

[\[Pierwsza „Solidarność” zaczęła się 40 lat temu\]](#)

Na przełomie 1980 i 1981 roku Franciszek Raese kierował pracami niezwykle aktywnej sekcji interwencyjnej MKZ Tychy. Oprócz spraw pracowniczych i związkowych zajmowała się ona wyjaśnianiem przypadków nadużyć, spekulacji i nieprawidłowości w życiu publicznym. Jej przedstawiciele brali także czynny udział w pracach Miejskiego Komitetu Kontroli Społecznej, który przede wszystkim zajmował się demaskowaniem nieprawidłowości w miejscowym handlu.

Przepustka FSM w Tychach wystawiona na członka Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” Franciszka Raese

Karta delegata na I Walne Zebranie Delegatów NSZZ „Solidarność” Regionu Śląska i Zagłębia

[więcej o historii MKZ NSZZ „Solidarność” w Tychach zob.: T. Kurpierz, J. Neja, „Solidarność” śląsko-dąbrowska 1980-1981. Szkic do monografii i dokumenty własne, Katowice 2012]

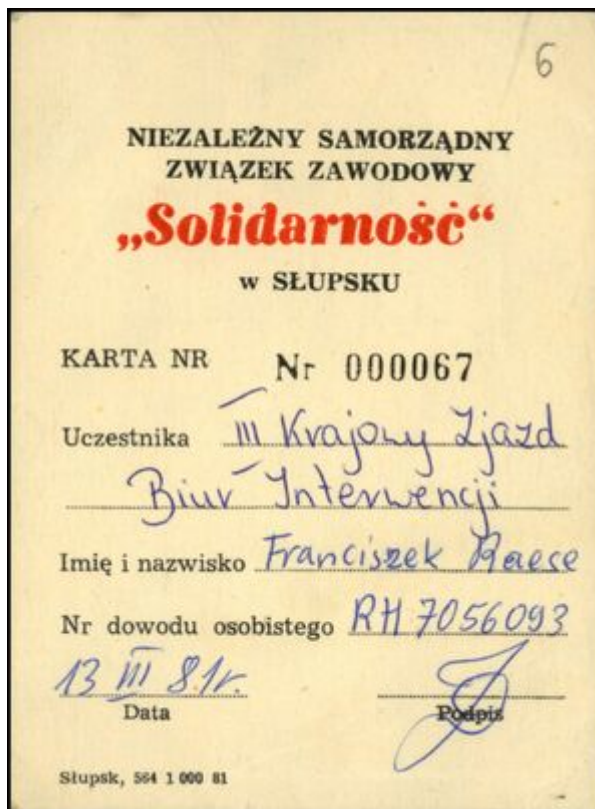
Z tego okresu wśród materiałów przekazanych do krakowskiego oddziału IPN znajdziemy m.in. przepustkę FSM w Tychach, wystawioną na członka Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” Franciszka Raese czy też wystawioną na jego nazwisko kartę delegata na I Walne Zebranie Delegatów NSZZ „Solidarność” Regionu Śląska i Zagłębia. Uwagę zwraca również karta uczestnika III Krajowego Zjazdu Biur Interwencji NSZZ „Solidarność” w Słupsku z 13 marca 1981 r.

W nocy z 12 na 13 grudnia 1981 r. do siedziby NSZZ „Solidarność” w Tychach wdarło się ZOMO, a wielu działaczy związkowych związanych z FSM wkrótce zostało internowanych (m.in. Leszek Waliszewski, Andrzej Służalec).

30 sierpnia 1982 r. komendant wojewódzki MO w Katowicach wydał decyzję nr 512/v-1 o internowaniu Franciszka Raese. W uzasadnieniu wskazywano, że: „pozostając na wolności nie przestrzega obowiązującego dekretu o stanie wojennym” przez co zagraża „bezpieczeństwu państwa i porządkowi publicznemu”. Postanowiono umieścić go w ośrodku odosobnienia dla internowanych w Zabrze-Zaborzu, funkcjonującym w obiektach zakładu karnego przy ul. Pawła Janika. Był to jeden z najdłużej działających ośrodków tego rodzaju, w którym zamknięto ogółem ponad 800 osób. [zob.: [A. Sznajder, Ośrodek Odosobnienia w Zabrzu-Zaborzu](#)]

Warunki w zabrzańskim ośrodku były uciążliwe głównie ze względu na panującą w nim niską temperaturę, dużą wilgotność i częsty brak bieżącej wody w umywalniach. W związku z tym osadzone w nim osoby często się przeziębiały. Internowani stosunkowo szybko wywalczyli sobie złagodzenie regulaminowych obostrzeń. W rezultacie możliwe stało się organizowanie wieczornych apeli, prowadzenie zajęć kulturalnych, edukacyjnych, sportowych, a także inne formy aktywności.

Materialne pamiątki po tego rodzaju działalności stanowią najciekawszą część daru Franciszka Raese. Jest wśród nich wykonany ręcznie proporzycyk, którego bogata symbolika

Karta uczestnika III Krajowego Zjazdu Biur Interwencji NSZZ „Solidarność” w Słupsku z 13 marca 1981 r.

nawiązuje zarówno do samego faktu uwięzienia (motywy drutu kolczastego), jak i do najważniejszych wartości towarzyszących internowanym w tym trudnym czasie (wizerunek orła w koronie oraz Matki Boskiej). Znalazło się także miejsce na podpisy dziesięciu internowanych, m.in. Tadeusza Banacha z FSM w Tychach, Czesława Sławka z KWK „Jastrzębie”, czy Franciszka Bugno z tyskiego ZREMB-u. Warto również zwrócić uwagę na materiałową plakietkę z logotypem „Solidarności” oraz wizerunkiem orłem w koronie, a także na kartę stanowiącą wewnętrzną dowód osadzenia w ośrodku w Zabrze-Zaborzu.

Franciszek Raese odzyskał wolność niespełna miesiąc przed likwidacją zabrzańskie ośrodka, 17 listopada 1982 r.

***

Misją IPN jest zachowanie pamięci o dziejach Polski i Polaków w XX wieku. W szczególny sposób jest ona realizowana poprzez projekt **Archiwum Pełne Pamięci**, skierowany do osób prywatnych i instytucji, które chcą przekazać IPN-owi zgromadzone materiały historyczne i pamiątki z epoki. Ocalone od zapomnienia są starannie zabezpieczane i opisywane przez pracowników Instytutu, aby przez kolejne lata mogły służyć badaczom najnowszej historii lub jako pomoc edukacyjna dla najmłodszych pokoleń Polaków. Informacje o projekcie Archiwum Pełne Pamięci – **tel. 12 289 14 12** oraz w internecie: <https://archiwumpamieci.pl>

Tekst Radosław Kurek

{GALERIA:662249-662251-662254-662257-662260}